

LIJST VAN VRAGEN

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Defensie over het Jaarverslag van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) 2017 (Kamerstuk 29 924, nr. 165).

De voorzitter van de commissie,
Ten Broeke

De griffier van de commissie,
De Lange

- Nr. Vraag**
- 1 Hoe beoordeelt u de berichtgeving dat vertrouwelingen van de Turkse president Erdogan en functionarissen van de AKP Turkse criminele bendes in Duitsland financieren en bewapenen¹? Zijn er aanwijzingen dat dergelijke praktijken ook richting Nederland plaatsvinden? Zo ja, welke maatregelen worden genomen?
  - 2 Hoe beoordeelt u de opvatting van de vorige Amerikaanse Nationaal Veiligheidsadviseur dat Qatar en Turkije voorname sponsors zijn van radicale islamistische ideologie, die zich keert tegen Westerse belangen²? Waarom gaat u niet in op deze landen?
  - 3 Hoe beoordeelt u de berichtgeving³ dat Israëliëse veiligheidsdiensten bewijs hebben van hechte banden tussen Turkije en Hamas – een door de VS en de EU aangewezen terroristische organisatie? Wordt hier nader onderzoek naar gedaan?
  - 4 Hoe beoordeelt u de berichtgeving over de levering van de F-35 aan Turkije⁴? Erkent u dat er een risico bestaat dat de technologie van de F-35 wordt blootgelegd en beschikbaar komt voor Rusland, nu Turkije ook het Russische S-400 luchtverdedigingssystemen aanschaft? Hoe verantwoord is bovendien de levering van een hypermodern jachtvliegtuig aan een land dat een veiligheidsrisico vormt voor het Westen? Bent u bereid uw zorgen hierover uit te spreken bij de VS?
  - 5 Is Turkije een land van aandacht en/of zorg, in het licht van onder meer: 1. de agressieve en vijandige retoriek tegen Nederland en andere Westerse landen, 2. de ongewenste inmenging in Nederland – de dreigementen richting Griekenland en Cyprus, 3. de bezetting van delen van Syrië, 4. de steun aan en samenwerking met jihadisten in Syrië en de terroristische organisatie Hamas, 5. het bemoeilijken van de strijd tegen ISIS, 6. de vergaande toenadering tot Rusland en verwijdering van de NAVO? Bent u bereid op deze aspecten in te gaan? Zo nee, waarom niet?
  - 6 Aan welke taken of eenheden komen de nieuwe middelen ter versterking van de MIVD voornamelijk ten goede?
  - 7 Welke rol kan de NAVO spelen bij het, voor zover wenselijk, verbeteren van inlichtingsamenwerking tussen verdragspartijen?
  - 8 Welke rol kan de EU, voor zover wenselijk, spelen bij het verbeteren van inlichtingsamenwerking tussen lidstaten?
  - 9 Is de rol van HUMINT als spionagemiddel van (buitenlandse) inlichtingendiensten de afgelopen jaren toegenomen of afgenomen?
  - 10 Bent u voornemens actief input te leveren voor de nieuwe China-strategie, zoals aangekondigd door het kabinet naar aanleiding van de aangenomen motie-Becker c.s.⁵?
  - 11 Waarom gaat u niet in op islamitisch fundamentalisme binnen Defensie, in het bijzonder het salafisme? Bent u bereid dit alsnog te doen? Zo nee, waarom niet?
  - 12 Komt de MIVD, ondanks het extra geld voor Defensie, nog financiële ruimte of capaciteit te kort om volledig haar taken te kunnen uitvoeren?
  - 13 Hoe beoordeelt u de berichtgeving⁶ over de zorgen die er binnen de NAVO zouden zijn over de aanschaf van Russische S-400 luchtverdedigingssystemen door Turkije? Is het waar dat de eveneens door Turkije aangeschafte F-35 daardoor kwetsbaar wordt voor Russische spionage?
  - 14 Kunt u aangeven moet verstaan onder uw opmerking dat er «in het cyberdomein naast inbreuken en heimelijke operaties ook sprake is van «schermutselingen»» en hoe vaak die plaats vinden?

- Nr. Vraag**
- 15 Kunt u aangeven in hoeveel gevallen de MIVD in 2017 doelwitten van digitale spionage bij Defensie en de defensie-industrie heeft opgespoord, heeft gewaarschuwd of heeft geholpen met het schoonmaken van netwerken? In hoeveel gevallen was daarbij sprake van activiteiten gericht op de defensie-industrie.
- 16 Betreft het hier uitsluitend de Nederlandse defensie-industrie of strekt de hulp zich ook uit tot buitenlandse leveranciers van defensiematerieel aan de Nederlandse krijgsmacht?
- 17 Kunt u het nieuwsbericht op de website van Defensie⁷ nader toelichten, waarin de directeur van de MIVD stelt dat de dienst «een substantieel aantal pogingen verhinderd heeft om aan kennis voor massavernietigingwapens te komen» en dat Nederlandse bedrijven en kennisinstituten zich nog steeds onvoldoende bewust zijn van het risico dat landen als Iran, Noord-Korea, Pakistan en Syrië ook in Nederland kunnen «winkelen»? Kunt u daarbij specifiek ingaan op pogingen van Iran om aan kennis, technologie en materialen te bemachtigen voor massavernietigingswapens?
- 18 Kunt u aangeven om welke landen het gaat, gelet op uw stelling dat in het cyberdomein de dreiging vooral uitgaat van landen met grote geopolitieke ambities.
- 19 Hoe verloopt de internationale samenwerking op het gebied van cyber, onder meer als het gaat om het vaststellen wie achter een cyberoperatie zit? Is het streven van de regering erop gericht om vaker tot publieke toerekening over te gaan en zal de MIVD hiertoe voldoende toegerust zijn?
- 20 U schrijft dat hackers zich positioneren om ernstige schade toe te brengen mochten internationale verhoudingen daartoe aanleiding geven. Doelt u daarmee op mogelijke acties conform de eerder in die alinea genoemde aanval of zijn er andere voorbeelden van specifieke dreigingen?
- 21 Zijn of worden Iraanse ballistische raketten ook geschikt gemaakt voor kernwapens, dan wel chemische of biologische wapens? In hoeverre handelt Iran inconsistent met VN Veiligheidsraadresolutie 2231, die Iran oproept geen activiteiten te ondernemen die gerelateerd zijn aan ballistische raketten, geschikt voor het overbrengen van kernwapens?
- 22 Wat wordt bedoeld met de aandacht die Iran «vooral» besteedde aan het vergroten van de nauwkeurigheid en het bereik van de Iraanse raketten, in relatie tot de zin daarvoor, «of Teheran zich hield aan de afspraken van het internationale nucleaire akkoord»? Heeft Iran ook aandacht besteed aan activiteiten die in strijd zijn met de geest van het atoomakkoord? Zo ja, welke?
- 23 Zijn er contacten met Israël naar aanleiding van de inlichtingenoperatie van de Mossad ten aanzien van het Iraanse nucleaire programma? Bent u bereid een eigenstandig oordeel te vormen over door Israël aan te leveren informatie?
- 24 Hoe beoordeelt u de uitspraak van het hoofd van de Iraanse Atoomenergie organisatie dat Iran bereid en in staat is om het nucleaire programma op een «veel hoger niveau» te hervatten dan vóór de atoomdeal in 2015⁸? Beschikt Iran inderdaad over de daarvoor benodigde capaciteiten? Zo ja, wat zegt dit over de atoomdeal en de naleving daarvan?
- 25 Hoe beoordeelt u de berichtgeving dat de inlichtingendienst van de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen gerapporteerd heeft dat Iran in 2016 maar liefst 32 pogingen gedaan heeft die zeker of met hoge mate van waarschijnlijkheid bedoeld waren voor proliferatie programma's en betrokken is bij de proliferatie van nucleaire, biologische en chemische wapens⁹? Hoe verhoudt zich dit tot de geest van de atoomdeal?

- Nr. Vraag**
- 26 Hoe beoordeelt u de berichtgeving over een ondergrondse faciliteit in de woestijn waar Iran zou werken aan de ontwikkeling van lange afstandsraketten, mogelijk intercontinentale ballistische raketten¹⁰?
- 27 Kunt u aangeven waaruit de dreiging van onbemande (vliegende) platformen precies bestaat?
- 28 Kunt u, met betrekking tot het gebruik van UAV's als aanslagmiddel door terroristische organisaties in een aantal landen, aangeven wat de slagkracht van dergelijke systemen is, hoe vaak ze zijn ingezet en hoeveel slachtoffers dit al heeft geëist?
- 29 Kunt u, naar aanleiding van het overzicht van de toenemende betrokkenheid van Rusland in een aantal gebieden zoals Noord-Afrika, Het Midden-Oosten, de Westelijke Balkan en de Indo-Pacific, aangeven wat de militaire component van die betrokkenheid is?
- 30 Kunt u nader ingaan op de steun van enkele Golfstaten, Turkije en Jordanië aan de «oppositie» in Syrië? Welke groeperingen worden gesteund? Zitten hier ook salafistische, jihadistische groeperingen tussen?
- 31 Welke banden heeft Tahrir al-Sham met Al Qaeda? Wordt deze jihadistische organisatie beschouwd als terroristische organisatie? Zo nee, waarom niet?
- 32 Zijn er aanwijzingen voor directe dan wel indirecte steun van Turkije aan ISIS, Tahrir al-Sham of andere jihadistische organisaties in Syrië? Zo ja, welke? Zo nee, bent u bereid tot onderzoek?
- 33 In hoeverre speelt de MIVD een rol in het monitoren van steun van Nederland aan de «gematigde» oppositie in Syrië? Beschikt de MIVD over informatie dat Nederlandse steun aan «gematigde» Syrische rebellen in verkeerde (radicaalislamitische) handen terecht kwam en/of gebruikt werd voor verkeerde doeleinden?
- 34 In het landenoverzicht Iran is sprake van het vermijden van een militaire confrontatie met Israël en een op stabilisatie gerichte houding jegens Afghanistan. Kunnen we daaruit de conclusie trekken dat het beleid van Iran niet als agressief kan worden bestempeld?
- 35 Hoe beoordeelt u de berichtgeving over het op 24 mei verschenen rapport van de inlichtingendienst van de Duitse deelstaat Baden-Württemberg over de pogingen van Iran om kennis, technologie en materialen te bemachtigen voor massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen¹¹? Vinden deze praktijken ook in Nederland plaats? Kunt u tevens ingaan op hetgeen in het rapport gesteld wordt over de steun van Iran aan Hezbollah en de Iraanse spionageactiviteiten, ook richting Iraanse dissidenten in Europa?
- 36 Hoe beoordeelt u de berichtgeving¹² over steun van Iran aan Hamas en Islamitische Jihad, beide terroristische organisaties?
- 37 Is Iran de grootste sponsor van terrorisme wereldwijd? Zo nee, welk land sponsort het terrorisme meer dan Iran?
- 38 Hoe beoordeelt u de schatting van Foundation for Defense of Democracies dat Iran jaarlijks \$ 16 miljard besteed aan het sponsoren van terrorisme het steunen van het Assad-regime in Syrië, waaronder \$ 700-\$ 800 miljoen voor Hezbollah en \$ 100 miljoen voor Hamas en Islamitische Jihad¹³?
- 39 Hoe beoordeelt u de uitspraken van de vorige directeur van de CIA, inmiddels de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken, en de Amerikaanse Nationale Veiligheidsadviseur over de destabiliserende rol van Iran in het Midden-Oosten, en hun analyse dat ongeveer 80 procent van de strijders voor het Assad-regime in Syrië bestaat uit Iraanse proxies, om zo vanuit Iran een corridor te vormen naar de Middellandse Zee¹⁴?

- Nr. Vraag**
- 40 Hoe beoordeelt u de uitspraken van de Israëlische premier Netanyahu dat Iran installaties bouwt voor de productie van geavanceerde raketten in Syrië en Libanon¹⁵? Hoe verhoudt zich dit tot het oordeel van de MIVD dat Iran aan de zijde van de Libanese Hezbollah een directe militaire confrontatie met Israël vermijdt?
- 41 Hoe beoordeelt u de berichtgeving over de terugkeer van piraterij in (het zuidelijke deel van) de Caribische zee, als gevolg van de instabiele situatie in Venezuela? Is het waar dat het aantal piraterij-incidenten toegenomen is naar 71 vorig jaar, vergeleken bij 21 het jaar daarvoor¹⁶?
- 42 Hoe staat het met de ontwikkeling van maritiem Iran? Komt daar nog een verhoogde dreiging vanaf?
- 43 Hoe is de (politieke en militaire) situatie na de verkiezingen in Venezuela? Omschrijft u die als gelijk aan de situatie voor de verkiezingen, of is die verslechterd?
- 44 Zijn feitelijke gedragingen van Defensiepersoneel, waaruit blijkt dat zij aanhanger zijn van Erdogan, wenselijk en/of acceptabel? In hoeverre vormt een dergelijke (dubbele) loyaliteit een probleem en wat gaat u daaraan doen?
- 45 Zijn feitelijke gedragingen van Defensiepersoneel, waaruit het aanhangen van salafisme blijkt, wenselijk en/of acceptabel? Bent u bereid een zelfde lijn te trekken met het aanhangen van extreem-rechts gedachtengoed? Zo nee, waarom niet?
- 46 Kunt u nader ingaan op de omvang van (vermeende) radicalisering binnen Defensie? Is er sprake van toename van het aantal gevallen van (vermeende) radicalisering? Zijn er sinds de militair die is overgelopen naar ISIS nieuwe soortgelijke gevallen geweest, van actief dienende of oud-militairen die zijn afgereisd naar jihad-gebieden?
- 47 U stelt dat rechts extremisme binnen de defensie-organisatie de interne veiligheid van de krijgsmacht kan ondermijnen; geldt dit niet voor links extremisme?
- 48 De MIVD schrijft over «acties» van links extremistische groepen. De afgelopen weken kwamen berichten in de media dat deze er vrijwel altijd mee weg komt en vervolging ontloopt. Om hoeveel acties gaat het dat wél hinder oplevert, en worden er dan arrestaties gepleegd? zo ja, hoe vaak komt het dan tot vervolging? Zo nee, waarom niet?

Nr. Vraag

49 Wat wordt bedoeld met de zin «De MIVD wijst in het bijzonder op de interesse die verschillende landen hebben in de NAVO»?

¹ <https://www.zdf.de/politik/frontal-21/osmanen-germania-104.html>

² <https://www.thenational.ae/world/the-americas/us-national-security-adviser-qatar-and-turkey-are-new-sponsors-of-radical-ideology-1.683989>

³ <https://www.i24news.tv/en/news/israel/167506-180212-israeli-shabak-uncovers-wide-ranging-connection-between-hamas-and-turkey?platform=hootsuite>

⁴ <https://www.haaretz.com/us-news/.premium-can-the-u-s-risk-turkey-flying-the-f-35-1.6132903>

⁵ Kamerstuknummer 33 694, nr. 16

⁶ <http://m.spiegel.de/politik/ausland/nato-warnt-tuerkei-vor-kauf-von-s-400-raketen-aus-russland-a-1206879.html>

⁷ <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2018/05/28/directeur-mivd-pogingen-voorkomen-om-materiaal-vernietigingswapens-te-kopen>

⁸ <https://www.reuters.com/article/us-iran-nuclear-enrichment/iran-says-can-resume-nuclear-activity-to-much-higher-level-than-before-2015-deal-fars-idUSKCN1IG2E1>

⁹ http://m.jpost.com/Middle-East/Iran-News/Tehran-tried-32-times-in-2016-to-buy-nuclear-and-missile-technology-507146?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter

¹⁰ <https://mobile.nytimes.com/2018/05/23/world/middleeast/iran-missiles.html>

¹¹ <http://www.foxnews.com/world/2018/06/01/iran-still-seeking-tech-for-weapons-mass-destruction-german-intel.html>

¹² <https://www.timesofisrael.com/behind-islamic-jihads-barrage-of-attacks-on-israel-the-hand-of-iran/>

¹³ <http://www.defenddemocracy.org/media-hit/david-adesnik-iran-spends-16-billion-annually-to-support-terrorists-and-rogue-regimes/>

¹⁴ <https://www.thenational.ae/world/mena/us-senior-official-estimates-80-of-assad-fighting-force-is-iranian-sourced-1.68110>

¹⁵ <https://www.telegraaf.nl/nieuws/319455/iran-bouwt-aan-raketten-in-syrie-en-libanon>

¹⁶ https://www.telegraph.co.uk/news/2018/05/23/venezuela-turmoil-spurs-rise-attacks-yachts-piracy-returns-caribbean/?WT.mc_id=tmg_share_tw